

MADŽARSKA

Budimpešta

V BUDIMPEŠTI UTRIPA SRCE MADŽARSKE. RAZKOŠNE ZGRADBE S PRELOMA IZ 19. V 20. STOLETJE, TURŠKA KOPALIŠČA IN ZDRAVILIŠČA, PA TUDI LUKSUZNI HOTELI V SECESIJSKEM SLOGU ČAKAJO NA PONOVRNO ODKRITJE.

Budimpešta je prav gotovo ena svetovnih prestolnic z najlepšo lego – tako vsaj trdijo o njej Madžari. Nebo nad skoraj neskončno daljavo Puste, slikoviti bregovi mogočne Donave, ki se kot srebrna nit vleče skozi mesto in ga deli v gričevnati, zasanjani Budim in ravninsko, velemestno Pešto, na gričih zahodne strani pa stoji kulisa gričev.

Dve mesti – trgovina in politika.

Prvo mesto na budimpeških tleh je bilo rimsko mesto Aquincum iz 1. stoletja našega štetja. Sledove glavnega mesta province lahko še danes najdemo v starem Budimu (Óbudi). Po propadu

rimskega cesarstva v 4. stoletju je večina prebivalcev zapustila to mesto – Aquincum je opustel. Okoli leta 896 so se na območje okoli Óbude naselili prvi Madžari: nastala sta Pešta in Budim. Zaradi svoje ugodne lege na križišču številnih prometnih poti je Pešta pridobivala vse večji gospodarski pomen, medtem ko je Budim na drugi strani Donave postajal politično in cerkveno središče. Leta 1241 so na bregu v Budimu zgradili kraljevi grad Bele IV., ki še danes – zaradi cesarice Marije Terezije – kot baročni дворец kraljuje nad mestom. Leta 1361 je Budim postal stalna rezidenca madžarske kraljevine (do leta 1536).

DEJSTVA

*Število prebivalcev Budimpešte:
ok. 1,7 milijona

*Znamenitosti:

Aquincum,
Budimska grajska četrt,
Korvinova univerza,
Ribiška trdnjava, hrib Gellért,
Trg junakov, Verižni most,
Kraljevi trg, Matijasova cerkev,
Margaretin most,
Narodna galerija,
parlament, Sándorjeva palača

ZNAMENITE OSEBNOSTI

*Paul Almásy
(1906–2003), fotograf

*Theodor Herzl
(1806–1904), pisatelj,
publicist in novinar

*Ephraim Kishon
(1924–2005), izraelski satirik,
novinar in režiser

*André Kostolany
(1906–1999), finančni
strokovnjak, novinar
in pisatelj

Na peštanskem bregu onstran Mostu svobode stoji hotel Gellert, v katerem je tudi eno najlepših pokritih kopališč v mestu.

Turške kopeli. V 15. in 16. stoletju so Osmanii zavzeli velik del Madžarske. Budim je po letu 1541 postal sedež turškega upravitelja dežele, Pešta pa je izgubila nekaj svojega pomena. Novi islamski gospodarji so ukazali cerkve preurediti v mošeje, hkrati pa so zgradili veliko turških kopeli. Budimpešta ima še danes turško kopališko kulturo, – kopališča Király, Rác in Rudas.

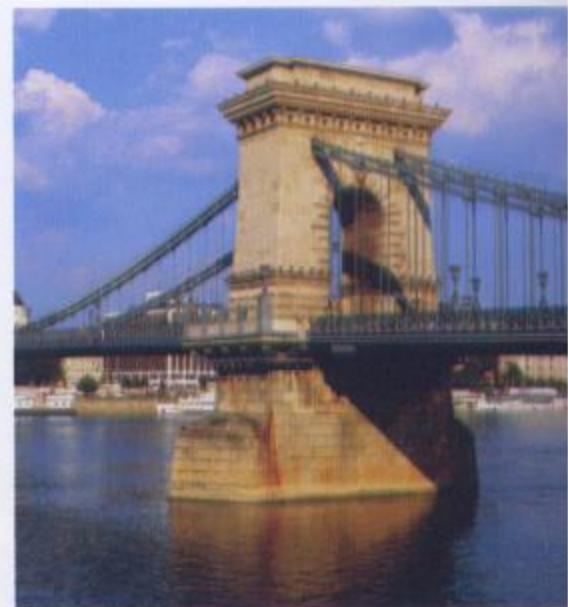
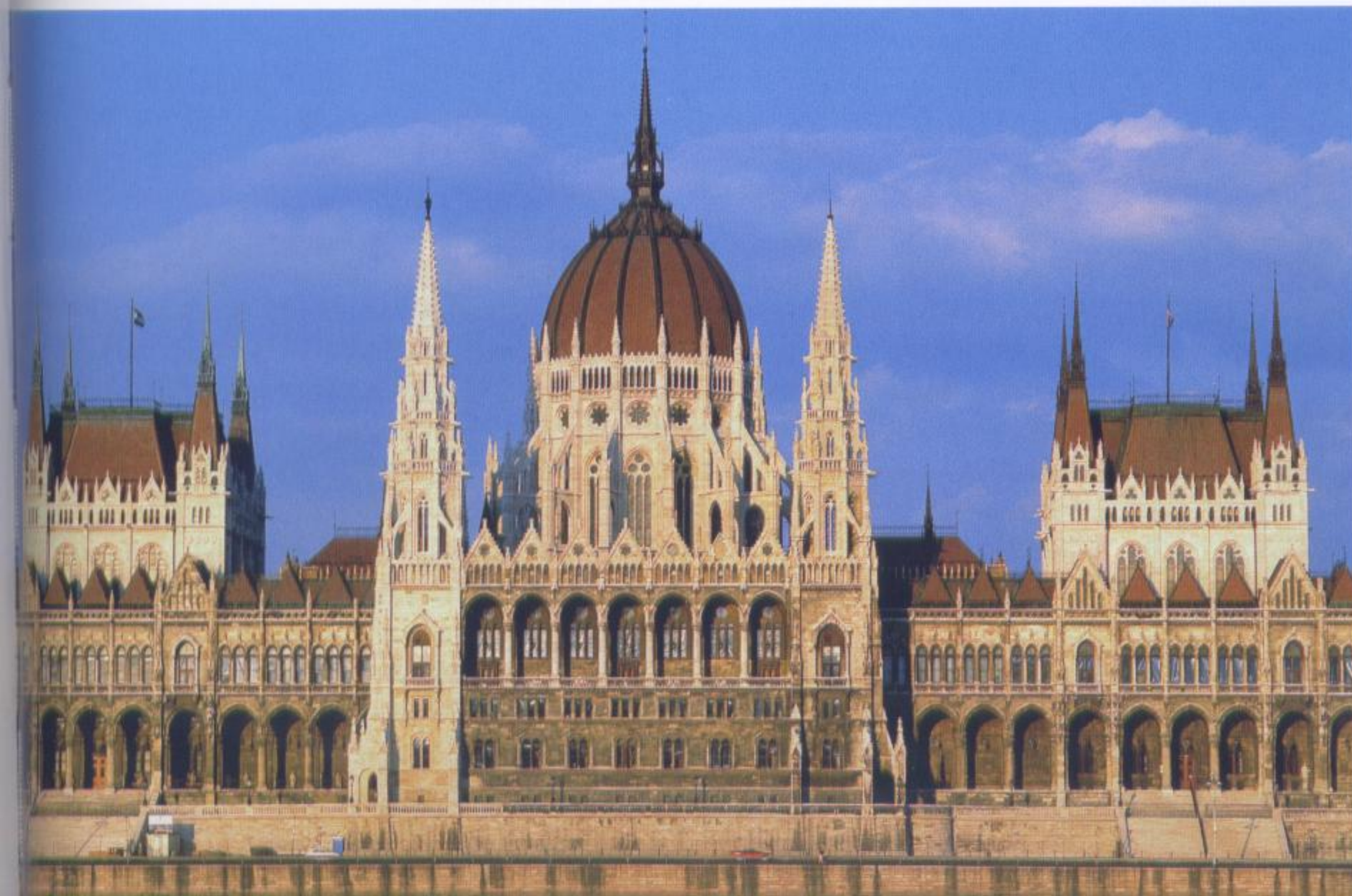
Vzpon pod monarhijo. Ob koncu 17. stoletja so Habsburžani dobili Madžarsko nazaj. Za prebivalce Budima in Pešte se najprej ni spremenilo nič. Ko pa je Pešta leta 1723 spet postala sedež uprave, se je začel bliskovit razvoj mesta. Enotna upravna enota Budimpešta je nastala leta 1872 z združitvijo samostojnih mest Budima, Pešte in Óbude. Najprej se je govorilo o Pešt-Budimu. V tistem času je nastala budimpeška podzemna železnica – uredili pa so tudi kanalizacijo, razsvetlavo, mostove in konjske poti. Mesto je doživelo razcvet brez primere. Po prvi svetovni vojni je Budimpešta postala glavno mesto samostojne kraljevine Madžarske.

Uničenje. Po drugi svetovni vojni so morali skoraj celotno mestno središče Budimpešte zgraditi na novo. Obleganje sovjetske armade in boji za posamezne hiše so veliko uničili. Sovjetske

enote so več kot 102 dni poskušale zavzeti mesto, toda nemška in madžarska vojska sta branili svoje položaje tudi za ceno uničenja madžarske prestolnice – in sta pri tem razstrelili tudi vse mostove čez Donavo.

Budimpešta je danes zahodno usmerjena prestolnica, ki privablja trume turistov – in to z veliko očarljivostjo. Ena najlepših razglednih točk na vse mesto je prav gotovo Ribiška trdnjava sredi Budima, kjer je tudi zgodovinski stari del mesta z Matijasovo cerkvijo.

Zgoraj: Verižni most čez Donavo.

Levo: Kdor z budimskega brega pogleda čez Donavo, se mu pogled ustavi na parlamentarni zgradbi.